

Svet
Evropske unije

Bruselj, 8. maj 2019
(OR. en)

8808/19

AUDIO 71
DIGIT 88

DOPIS

Pošiljatelj: generalni sekretariat Sveta
Prejemnik: Odbor stalnih predstavnikov/Svet

Št. predh. dok.: 8769/19

Zadeva: Od boja proti dezinformacijam do povrnitve zaupanja državljanov EU v medije
– orientacijska razprava
(javna razprava v skladu s členom 8(2) Poslovnika Sveta)
[na predlog predsedstva]

Predsedstvo je po posvetovanju z Delovno skupino za avdiovizualno področje pripravilo priloženi dokument za razpravo, ki bo podlaga za orientacijsko razpravo na zasedanju Sveta za izobraževanje, mladino, kulturo in šport 22. in 23. maja 2019.

Od boja proti dezinformacijam do povrnitve zaupanja državljanov EU v medije

Dokument predsedstva za razpravo

Boj proti dezinformacijam je pomembna prednostna naloga romunskega predsedstva Sveta Evropske unije. Ta tema je bila obravnavana v več sestavah Sveta (Svet za splošne zadeve, Svet za zunanje zadeve, Svet za pravosodje in notranje zadeve), da bi opredelili nujen in usklajen odziv na nove izzive, ki se pojavljajo, zlasti v okviru evropskih volitev, pri katerih se je pokazalo, da je treba zagotoviti integriteto demokratičnih procesov in vrednot EU.

Svet za izobraževanje, mladino, kulturo in šport ima ključno vlogo, ne le pri iskanju rešitev za boj proti dezinformacijam z avdiovizualnega vidika, temveč tudi pri zagotavljanju kakovostnih avdiovizualnih medijskih storitev ter dostopa do pluralnih in zanesljivih informacij za državljane EU, da bi povrnili njihovo zaupanje v medije. Ta sestava Sveta lahko zato pomembno prispeva k pripravi poročila o pridobljenih izkušnjah v zvezi z dezinformacijami, ki ga bo v sodelovanju s Komisijo in visoko predstavnico pripravilo predsedstvo za junijsko zasedanje Evropskega sveta.

Ministri in ministrice, pristojni za avdiovizualno področje, so na seji 27. novembra 2018 med prejšnjim avstrijskim predsedovanjem prvič razpravljali o boju proti širjenju dezinformacij na spletu. Od takrat so bili na ravni EU sprejeti pomembni ukrepi.

Evropski svet je v sklepih z dne 28. junija 2018 Komisijo in visoko predstavnico pozval, naj predložita konkretne predloge za usklajen pristop institucij EU in držav članic, v odziv na to pa je bilo decembra 2018 objavljeno skupno sporočilo o *akcijskem načrtu proti dezinformacijam*, v katerem so opredeljeni ključni ukrepi za boj proti dezinformacijam, ki temeljijo na štirih stebrih: izboljšanje odkrivanja in analize, krepitev usklajenih in skupnih odzivov, pritegnitev zasebnega sektorja, in sicer spletnih platform in industrije, ter ozaveščanje in izboljšanje družbene odpornosti.

V tem trenutku, ko se bo Svet za izobraževanje, mladino, kulturo in šport sestal ravno na prvi dan evropskih volitev, je treba oceniti dosežene rezultate in hkrati opredeliti morebitne ukrepe, ki bi jih lahko sprejeli v prihodnosti.

- Pritegnitev industrije je ključna, da bi našli hitre in učinkovite rešitve za boj proti dezinformacijam. Prva poročila, ki so jih predložili podpisniki kodeksa ravnanja v zvezi z dezinformacijami (Google, Facebook, Twitter), kažejo, da je bil dosežen napredek. Komisija meni, da so demonetizacija virov dezinformacij, boj proti zlonamernim botom, označevanje političnega oglaševanja in izvajanje pobud za spodbujanje medijske pismenosti pomembni koraki teh podjetij, vendar so na več področjih še vedno potrebna dodatna prizadevanja, npr. skupna uporaba metodologije in naborov podatkov v zvezi z lažnimi računi, ki bi zunanjim strokovnjakom in preverjevalcem dejstev omogočila, da izvedejo neodvisne ocene.

Evropski svet je v sklepih, sprejetih 21. in 22. marca 2019, tudi pozval spletne platforme in družbena omrežja, naj v celoti izvajajo kodeks ravnanja ter zagotovijo višje standarde odgovornosti in preglednosti.

Kot naslednji korak bo Komisija do konca leta 2019 s pomočjo Skupine evropskih regulatorjev za avdiovizualne medijske storitve (ERGA) ob izteku začetnega 12-mesečnega obdobja uporabe zadevnega kodeksa ravnanja izvedla njegovo celovito oceno. Posledično bodo morda predlagani nadaljnji ukrepi, nekateri med njimi pa bi lahko bili regulativne narave.

- Akademski raziskovalci in neodvisni preverjevalci dejstev imajo ključno vlogo ne le z vidika ozaveščanja, temveč tudi v smislu boljšega razumevanja mehanizmov, ki podpirajo dezinformacije. Trenutno se vzpostavlja evropska mreža preverjevalcev dejstev, ki je predvidena tako v sporočilu Komisije o boju proti dezinformacijam na spletu kot v akcijskem načrtu proti dezinformacijam.

Kot prvi korak je bil v sodelovanju z drugimi raziskovalnimi in razvojnimi projekti (Eunomia, SocialTruth, Provenance in WeVerify) vzpostavljen Socialni observatorij za analizo dezinformacij in družbenih medijev (SOMA). Observatorij podpira delo preverjevalcev dejstev v boju proti dezinformacijam, tako da jim zagotavlja uporabno infrastrukturo in jih povezuje z namenom sodelovanja pri specifičnih nalogah. Observatorij bo poleg tega tudi prototip koncepta nacionalnih centrov za raziskave o dezinformacijah, ki bi morali na nacionalni ravni povezati večdisciplinarna prizadevanja, zlasti preverjanje dejstev in akademske raziskave o pojavu dezinformacij.

Drugi korak je vzpostavitev varne spletne evropske platforme za dezinformacije. Ta platforma bo povezala nacionalne večdisciplinarne skupine in zagotavljala čezmejno zbiranje podatkov, orodja za analizo in dostop do podatkov na ravni EU. Za to spletno platformo je v okviru *Instrumenta za povezovanje Evrope* (IPE) predvideno začetno financiranje v višini 2,5 milijona EUR, razpis pa bo objavljen do septembra 2019. Države članice bodo pozvane, da podprejo vzpostavitev takih nacionalnih večdisciplinarnih skupin, ki bodo zagotavljale specifično znanje o lokalnih informacijskih okoljih. Zato je pomembno preveriti raven zavezanosti držav članic in njihovo pripravljenost prispevati k temu projektu, ki bo ustvaril neodvisno evropsko skupnost, sposobno odzivati se na pojav dezinformacij na spletu.

- Drug pomemben element na ravni EU je izboljšanje medijske pismenosti, ki je ključna, da se okrepi vloga državljanov in da lahko ti v digitalni dobi sprejemajo ozaveščene odločitve, kar bo prispevalo k ustreznemu delovanju demokratične družbe.

Revidirana direktiva o *avdiovizualnih medijskih storitvah* je pomemben mejnik v zvezi s tem. Vanjo je prvič vključena obveznost držav članic, da spodbujajo in sprejemajo ukrepe za razvoj medijske pismenosti. Poleg tega nova direktiva glede na osrednjo vlogo platform za izmenjavo videov, ki omogočajo dostop do avdiovizualnih vsebin, take platforme zavezuje k temu, da zagotovijo učinkovite ukrepe in orodja za medijsko opismenjevanje ter o njih seznanijo tudi uporabnike. Države članice morajo do 19. septembra 2020 sporočiti ukrepe, ki so bili sprejeti za prenos zadevne direktive v nacionalno zakonodajo.

Odbor za stike ima pomembno vlogo pri izvajanju direktive in z njim se bo opravilo posvetovanje o smernicah glede obsega poročil o medijski pismenosti, ki jih države članice predložijo Komisiji. Tudi strokovna skupina za medijsko pismenost ima pomembno vlogo pri ugotavljanju, dokumentiranju in razširjanju najboljših praks na področju medijske pismenosti, pri raziskovanju sinergij med različnimi politikami EU in pobudami za medijsko pismenost ter pri svetovanju in usklajevanju pobud v odziv na izzive, ki nastajajo zaradi dezinformacij na spletu.

Pomembno je preučiti, kako lahko Komisija dodatno pomaga pri procesu izvajanja pa tudi pri nadaljevanju evropskih pobud, kot je evropski teden medijske pismenosti, ki je bil prvič organiziran marca letos in je bil nedvomno uspešen.

- Kakovostno novinarstvo ter svoboda in pluralnost medijev ostajajo temelj današnjega evropskega avdiovizualnega prostora. Komisija je v svoja predloga za programa *Ustvarjalna Evropa* in *Obzorje Evropa* vključila posebna sredstva v okviru naslednjega večletnega finančnega okvira (2021–2027). Sredstva so namenjena podpori novih orodij za boj proti dezinformacijam na spletu in razumevanju vloge novinarskih standardov in vsebin, ki jih ustvarijo uporabniki, ter spodbujanju kakovostnega novinarstva, svobode in pluralnosti medijev ter medijske pismenosti. Evropska komisija in Evropski parlament hkrati podpirata tudi neodvisne projekte na področju svobode in pluralnosti medijev.

Glede na navedeno ministre in ministrice prosimo, naj odgovorijo na naslednja vprašanja:

1. Kako ministri in ministrice na ta prvi dan evropskih volitev ocenjujejo dosedanje ukrepe na ravni EU za boj proti dezinformacijam ter zagotavljanje kakovosti in pluralnosti medijev v interesu državljanov EU?
2. Kako bi bilo treba okrepiti usklajen pristop med državami članicami in evropskimi institucijami, da bi se odzvali na trenutne izzive? Ali bi bilo treba okrepiti evropsko avdiovizualno in medijsko politiko in če da, kakšen naj bo njen glavni poudarek, da bi povrnili zaupanje državljanov EU v medije?

Da bi imeli v razpoložljivem času vsi možnost predstaviti svoje stališče, predsedstvo poziva udeležence, naj svoje prispevke omejijo na največ tri minute.